

جانم را بگیر، دودت را نه
علی رستگار

۱۴

مصرف‌کننده
تولیدکننده خبر شد
مصطفی قوانلو قاجار

۱۵

مقدمه نویسندگان کتاب
علیرضا باستانی

۱۵

هر یک از ما بی‌حد و مرز است

۱۴

پاورقیها < نگاهي به کارتون‌های یوري كوزوبوكين خالق خنده‌های تلخ

هادي حيدري

شرایط اجتماعی و سیاسی کشورها، هنرمندان و نویسندگان متناسب با خود را خلق می‌کند. کارهای ژاپنی‌ها را که ببینید، اساساً با روس‌ها متفاوتند و کارتون‌های ایرانی نیز از برزیلی‌ها متمایز. اتمسفر حاکم بر اتحاد جماهیر شوروی به دلیل فشارهای ناشی از حکومت کمونیستی، آنچنان بر آثار هنرمندان و نویسندگانش اثر گذاشته که کافی است کاری را از یک کارتون‌نویست اهل شوروی سابق ببینید، بدون آنکه سابقه‌ای از آثار یا سبک و سیاق او داشته باشید، خواهید فهمید که وی متعلق به آن جغرافیاست.

در این میان، کارتون‌های «یوری کوزوبوकिन» برای مخاطبان ایرانی آنچنان ناآشنا نیست. کوزوبوकिन متولد سال ۱۹۵۰ روسیه و فارغ‌التحصیل رشته مهندسی هوافضااست. کوزوبوकिन از سال ۱۹۷۶ به عنوان کاریکاتوریست، کار حرفه‌ای خود را از مطبوعات آغاز کرد. او در حال حاضر به عنوان کاریکاتوریست آزاد در اوکراین فعالیت دارد. او را باید یک «کارتون‌نویست نمایشگاهی» حرفه‌ای دانست. در حقیقت اخبار برگزاری مسابقات و جشنواره‌ها را بو می‌کشد، از همین روست که او را می‌توان با بیش از ۳۰۰ جایزه، رکورددار دریافت جوایز از مسابقات بین‌المللی کارتون دنیا دانست. کوزوبوकिन با آن کاراکترهای چاق، با چشم‌های کوچک و بینی‌های باریک، فقر و خشونت و نظامی‌گری را دستمایه آثار خود می‌سازد؛ تمامی آن چیزهایی که در شوروی کمونیستی، جزیی از ساختار جامعه به حساب می‌آمد. اثری که در لافافه و با نگاهی گزنده در قالب طنز سیاه، مفاهیمی به شدت تأثیرگذار را به مخاطب منتقل می‌کنند.

شاید به لحاظ تکنیکی، کارتون‌های کوزوبوकिन به پای هنرمندانی نظیر زلاتکوفسکی، تونین، دروژنین و استراژوک نرسد اما آنچه آثار وی را از دیگران متمایز ساخته و او را پای ثابت برندگان جشنواره‌های رنگارنگ کرده، طنز ظریف و هوشمندانه‌ای است که از دل سوژه‌های به ظاهر ساده یا کلیشه‌ای بیرون می‌کشد و مخاطب را مسحور کارهای خود می‌کند. ظرافت معنایی را به طور مثال در کارتونی می‌توانید جست‌وجو کنید که یک جوخه اعدام، متهم را تیرباران کرده‌اند؛ تمامی آنها تیرهایشان به خطا رفته جز یکی. گویی چون یک مسابقه فوتبال، بقیه بر سر یک نفری که تیرش به هدف خورده، ریخته‌اند و جشن شادمانی گرفته‌اند. آن یک نفر، سرمست از موفقیت می‌خندد و در انتهای تصویر، اعدامی بی‌تحرك جان داده است. کارهای کوزوبوकिन، همگی از ریتمی یکسان پیروی می‌کنند؛ سبکی که از ویژگی‌هایش نوع قلم‌گیری و هاشورهای موازی است که در کنار هم می‌نشینند. حتی اگر در کارها رنگ هم استفاده می‌شود، در خدمت هاشورها قرار می‌گیرد و در دل آنها محو می‌شود.

کوزوبوकिन معتقد است سوژه‌هایش به او الهام می‌شوند.

در آستانه ۶۰سالگی، او میانه زیادی با اینترنت و تکنولوژی‌های روز ندارد و خود را متعلق به نسل گذشته می‌داند و سرگرمی اصلی‌اش را مطالعه کتاب عنوان می‌کند.

بعد از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی، به‌رغم پیشنهادات خوبی که برای مهاجرت به او شده، اما در اوکراین ماند و با همسر و یک پسر و دخترش زندگی را می‌گذرانند؛ در خانه‌ای که کوزوبوकिन معتقد است در آنجا آنچنان معروف نیست که در دیگر کشورهای دنیا. نکته جالبی که در شکل اجرای کارتون‌های او وجود دارد، قطع مربع است که برای ارائه آفرایش انتخاب می‌کند. او استاد بازی با سوژه‌هاست. بسیاری از آثار او را می‌بینید که ترکیب‌بندی و حال و هوایی یکسان دارند و فقط با جابه‌جا کردن برخی عناصر، موضوعی تازه را خلق کرده است.

کارتون‌نویست آرام و کم‌حاشیه مقیم اوکراین، خالق خنده‌های تلخ است. از همین روست که نشریه ویتی ورلد در سال ۱۹۹۴، او را به عنوان ششمین هنرمند خالق «کارتون‌های خنده‌دار جهان» انتخاب کرد.

